

Η ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΟΠΕΡΕΤΤΑ

*Αναμνησεις του κ. Θ. ΣΑΚΕΛΛΑΡΙΔΗ

ΑΙ ΚΡΙΤΙΚΑΙ

Την επαύριον σύσταμος δ' Ἀθηναϊκὸς τύπος χαρακτήρισε τὴν παράστασιν ὡς πρώτην τάξεως θεατρικὸν γένος.

Ὁ ἴδιος δ' ἀείμνητος Ἄδωνις Κύρου ἔγραψε εἰς τὴν «Ἐστία» τῆς 13 Σεπτεμβρίου 1908 τὰ ἑξῆς: «Χωρὶς νὰ διεκδικῆ προφητικῶς ἰδιότητα, ἡ «Ἐστία» ἐσημάνει ἀπὸ προχθὲς τὸν κώδικα νέας ἐνδεχομένης στροφῆς τοῦ Ἑλληνικοῦ θεατροῦ, μὲ τὴν προαγγελθεῖσαν ἀπόπειραν ἑλληνοποιήσεως τῆς χωριτωμένης «Μαζέζλ Νιτούς». Ἡ ἀπόπειρα εὐτυχὸς ἢ ἀτυχὸς ἐπέτυχε. Ἐἴναι δὲ γενικὴ ἐντύπωση ὅλων ὅσοι κατέκλισαν χθὲς τὸ θέατρον Συντάγματος-ἐκτός, ἐννοεῖται, τῶν φοβημένων κατὰπειν τῶν Ἑλληνικοῦ Θεάτρου ἀπὸ τὸ ... ἐπίπεδον τῆς Τέχνης-ὅτι καὶ ἐπέτυχεν ὑπὲρ πάντων προσδοκίαν. Οὕτῃ ἡ μετάφρασις, οὕτῃ τὰ τραγούδια ἐνενοχλοῦσαν καθόλου τὸ ἀκουστικὸν τύμπανον, ὅπως οἱ ἀπορροφῆς ἐκείναι μαργαρίται τῶν δυστυχημένων Ἰταλικῶν μελοδραμάτων, κακούργως ἑλληνοποιήθησαν πρὸ πολλοῦ, ὡς γνωστόν. Οἱ δὲ ἥθοιοι; Ὁρισμένως τελειότερος Φλοριντὸν δὲν ἐνεφανίσθη ἀπὸ σκηρῆς Φαλήρου ἀπὸ καταβολῆς Γαλλικῆς Ὀπερέτας ἐν Ἑλλάδι. Καὶ ἡ κυρία Νίκα ὅμως πολὺ-πολὺ μελετημένη καὶ δὲ ἀρκετὰ καλὴν καὶ γλυκεῖαν φωνήν, ἐχειροκροτήθη καὶ ἐπευφημήθη κατ' ἐξανάληψιν, ὅπως καὶ ὅλοι σχεδὸν οἱ ἄλλοι ἥθοιοί.»

Εἰς τὸν «Χρόνος» τῆς 14 Σεπτεμβρίου 1908, ὁ κ. Γ. Βλάχος, συντάκτης τῶν τότε ὀπὸ τὸ ψευδώνυμον «Ὁ Δείνα» ἔγραψε τὰ ἀκόλουθα: «Ἐκείνη-καὶ ἦσαν πολλοί-οἱ, ὅποιοι ἔτυχε ν' ἀκούσουν τὴν «Νιτούς» ἀπὸ τοῦ κατὰ καιροῦ ἐξ Ἀθηνῶν διελθόντος θιάσου, ἐληρημόνησαν εὐχάριστος ἄλλους τοὺς ἀστέρας τῶν γαλλικῶν ἰταλικῶν μελοδραμάτων πρὸ τῆς συμπαροῦς καλλιτέχνης Κας Ραζαλίας Νίκα καὶ ὤμοιόνησαν ὅτι καὶ τὰ πρόσωπα δια ἦσαν πολὺ ἀνώτερα τῶν ξένων καλλιτεχνῶν». Καὶ ἐπιλέγει τὰ ἑξῆς: «Τώρα οἱ φιλολογικὸν κύκλοι ἀποστρέφουν τὴν κεφαλὴν πρὸ τῆς ἐπιτυχίας καὶ φρονούν ὅτι ἡ «Νιτούς» ἔδεικνεν ἀκόμη κτύπημα εἰς τὴν ἀναεσιπαθεῖσαν ἑλληνικὴν τέχνην. Ἠκούσθησαν μάλιστα καὶ ἥθοιοι νὰ λέγουν, δὲ προσεχῶς οἱ καλλιτέχνη θὰ εἶναι ἀχρηστοί, ἀφοῦ τοὺς ἀντικαθιστοῦν πλὴν εἰς ἄλλη τὴν γραμμὴν αἱ ὠραῖαι φωναί, ὁ τενόρος καὶ ἡ πρῆμα. Ἄλλὰ ποῖος τοὺς πταίει; Δὲν φρονούν διὰ ὁμοιάζου μετὰ τὴν γάταιν τοῦ μύθου, ἢ ὅποια ἔγλυψε διαρκῶς μίαν λιμάν καὶ εἰς τὸ τέλος ἐμάτωσε τὴν γλῶσσαν τῆς; Αὐτοὶ δὲν εἶναι οἱ αἰτιοὶ τοῦ κακοῦ, ἀν ἡμπορῆ νὰ λογισθῆ κακὸν ἢ χθεσινῆ χαρακτηρισμὴν παράστασις καὶ ὠραῖα ἢ σοβαρὰ σχολολογία τῶν λυρικοπαθῶν συγγραφεῶν μας; Εὐτυχὸς ὅμως κακὸν δὲν εἶναι. Τὸ θέατρον ἐνόησε δὲν εἶναι διδασκαλία καὶ νάος, ἐναῖ ἀπόλαυσις. Καὶ προκειμένου νὰ ἀπολαύσῃ κανεὶς, εἶναι προτιμωτέρα μία ὠραία-πραγματικῶς ὠραία-ὀπερέττα, ἀπὸ ... Ἄλλ' ἀπὸ ποῦ ν' ἀρξῆσθ κανεὶς...»

ΜΙΑ ΠΡΟΦΗΤΕΙΑ ΠΟΥ ΔΕΝ ΕΒΓΗΚΕ ΣΩΣΤΗ

Ὁ θεατρικὸς συγγραφεὺς καὶ ἀκαδημαϊκὸς κ. Γρ. Ξενόπουλος κατεφῆρθη ἐντόνος ἐναντίον τῆς ἰδέας τῆς ὀπερέτας καὶ εἰς ἀρθρον τοῦ δημοσιευθέντος εἰς τὰς «Ἀθή-

νας», ὡς ἄλλη φιλολογικῆ Κασσάνδρα; προμαντεῖε τὰ ἑξῆς: «Δὲν εἶναι δύσκολον νὰ φαντασθῆ κανεὶς τὴν συνέχεια καὶ τὸ τέλος αὐτῆς τῆς ἱστορίας. Οἱ Ἀθηναῖοι, ὅσον ὅμοιοι κ' ἂν εἶναι, μίαν ἡμέραν θὰ συνέλθουν καὶ θὰ ἀφείδουσιν! Κἀποια ὀπερέττα, εἰς τὴν στιγμήν τοῦ ἀγριώτερου παραγμοῦ, θὰ ἀποδοκιμασθῆ μὲ ἰσὺν ἀγριότητα. Διότι ἡ ἐπιείκεια καὶ ἡ ἀνεκτικότης, μὲ τὴν ὅποιαν ἐκρήθη ἡ πρώτη ἀπόπειρα, δὲν θὰ ὑπάρχῃ πλέον. Ἀπεναντίας τὸ κοινὸν θὰ γίνῃ ἀπαιτητικὸν καὶ ἀσπυρότερον. Καὶ μάλιστα ὅταν ἀντιληθῆ διὰ καταχρῶνται τὴν ἄμοισαν τοῦ δια νὰ χρηματίζονται ἢ ἀποδοκιμασθῆ λοιπὸν εἰς τὴν ἀγανάκτησιν τοῦ θύτου τῆς ὀπερέτας, ἢ ὅποια θὰ πληρώσῃ τὰς ἀμαρτίας τῶν ἄλλων. Καὶ τὸ εἶδος σιγά-σιγά θὰ ἐγκαταλείπεται. Καὶ οἱ θεατῶνται, ὅσοι θὰ παρυσωθῶν ἀπὸ τὸν στιγμήν θριαμβῶν τῆς ὀπερέτας, καὶ θὰ βασιθεῖν εἰς θῆσσαν εἰδικὸς δι' αὐτὴν κατατριπόμενον, θὰ τραβῶν τὰ μὰ λλίδια τῶν καὶ θὰ εἶναι ἀργά.» (!)

Αὐτὴν τὴν προφητείαν βγάλε τότε οἱ φίλτατος κ. Ξενόπουλος, ἢ ὅποια, ὅπως ὅλοι γνωρίζομεν, δὲν ἐβγήκε σωστῆ. Διότι οὕτε οἱ Ἀθηναῖοι ἀφίσταν τὴν ὀπερέττα, ἂν καὶ ἔχουν περάσει ἀπὸ τότε 40 χρόνια, οὕτε κομμιὰ ὀπερέττα ἀπεδοκιμάσθη, ἐνῶ, τούτων, ἀπεδοκιμάσθησαν ἀρκετὰ δραματικὰ ἔργα, οὕτε οἱ θεατῶνται τῆς ὀπερέτας ἐτρέβησαν ποτὲ τὰ μαλλιά τῶν, οὕτε καὶ οἱ κ. Ξενόπουλος συνεμνήσθη αὐτὰ ποῦ ἐπροφήτευσεν, διότι τρία ἐτῆ ἀργότερα, ἔγραψε ὁ ἴδιος λιμπρέτο ὀπερέτας, μελοποιήσεν ὅπὸ τῆς συνθέσεως Δος Ἐλένης Λαμπρῆ καὶ παραστάσθη ἐν τῷ Πανελληνίῳ ὀπὸ τοῦ θιάσου Παπαϊωάννου, ἐπὶ τὸν τίτλον «Ἀποκράτικόν θρεῖον».

Αὐτὰς τὰς κρίσεις καὶ αὐτὰ τὰ σχόλια ἐπεκόλλεως ἡ ἱστορικῆ ἐκείνη πρώτη ἑλληνικῆ παράστασις ὀπερέτας.

ΡΑΓΔΑΙΑ ΕΞΕΛΙΞΙΣ

Τὰ ἀποτελέσματα τῆς ἱστορικῆς ἐκείνης παραστάσεως τῆς «Νιτούς» ἀνεφάνησαν ραγδαία. Ἀμέσως τότε ἰδρῶθη θῆσσαν ὀπερέττα ἀπὸ τοῦ δεινιστάτου Θωμῶν Οἰκονομῶν καὶ Παπαϊωάννου. Ἐπειτα θῆσσαν Λαγκαδά, ἔπειτα θῆσσαν Ἀφεντέα, θῆσσαν «Ἑλληνικῆς Ὀπερέτας», θῆσσαν «Ἀθηναϊκῆς ὀπερέτας» καὶ ἕνα ὠρὸν ἄλλοι θῆσσαν. Γενικῆ ἐπιτροπείσεως ἐκρήθωθη ὅλων τῶν φωνητικῶν ταλέντων. Τὸ ἐπάγγελμα καταφεύγειτο προσοδοφόρον καὶ ὡς ἐκ τούτου προσήλθεν εἰς τὴν ὀπερέταν ὀπερητικὴν σκηρῆν κάθε εἰδῶς φωνῆ καὶ ἐκάθε καρδιάς καρδίαν. Ἡθοιοὶ ἀσφῆμντο τῆς πρόσας ποῦ ἐπαίαν μικροῦς ρόλους καὶ ἡμεῖοι τῶν χλοιστῶν, μολὶς ἀνεκαλύπτετο εἰς εἶγαν φωνήν, προσελαμβάνοντο ἀμέσως πρωταγωνιστὰ εἰς τὴν ὀπερέταν καὶ ἐπληρώνοντο ἀβρότητα. Ἡ ζήτησις ἐπῆρξεν—ὡς εἶναι ἐπιόμενον—τὴν προσφάναν καὶ ἔτοι, χάρις καὶ εἰς τὸν ἐπαγγελματικὸν συναγωνισμὸν, οἱ μισοὶ τῶν ἥθοιοῦν τῆς ὀπερέτας ἐβασσαν εἰς τὸ κατακόρυφον. Καὶ ἠκούσθη τότε οἱ ἀείμνητος καὶ διακεκριμένους δραματικὸς ἥθοιοὺς Εὐτόχους Βουσαρέας νὰ λέγῃ περιλήπου: «Τὶ κρίμα νὰ μὴ ἔχω φωνή!» Ἡ προσέλευσις τῶν φωνητικῶν στοιχείων ἐσυνεχίζετο ἀβρότα. Δὲν βραμειν ψάλλτης

ΜΟΥΣΙΚΑ ΝΕΑ ΑΠΟ ΠΑΝΤΟΥ

Το κείμενο είναι αποσπασματικό από το βιβλίο μου με τίτλο «Μουσική και Πολιτική» που κυκλοφορεί από τον εκδοτικό οίκο «Επίχρυσος».

Το κείμενο αποτελεί μέρος του βιβλίου μου με τίτλο «Μουσική και Πολιτική» που κυκλοφορεί από τον εκδοτικό οίκο «Επίχρυσος».

Το κείμενο αποτελεί μέρος του βιβλίου μου με τίτλο «Μουσική και Πολιτική» που κυκλοφορεί από τον εκδοτικό οίκο «Επίχρυσος».

Το κείμενο αποτελεί μέρος του βιβλίου μου με τίτλο «Μουσική και Πολιτική» που κυκλοφορεί από τον εκδοτικό οίκο «Επίχρυσος».

Το κείμενο αποτελεί μέρος του βιβλίου μου με τίτλο «Μουσική και Πολιτική» που κυκλοφορεί από τον εκδοτικό οίκο «Επίχρυσος».

ΕΠΙΧΡΥΣΟΣ

Το κείμενο αποτελεί μέρος του βιβλίου μου με τίτλο «Μουσική και Πολιτική» που κυκλοφορεί από τον εκδοτικό οίκο «Επίχρυσος».

Το κείμενο αποτελεί μέρος του βιβλίου μου με τίτλο «Μουσική και Πολιτική» που κυκλοφορεί από τον εκδοτικό οίκο «Επίχρυσος».

δέν ήμινε κανταδόρος, δέν ήμινε καφεσσαντιστρα, τόσον έδω, δσον και εις όλην Άνατολήν, ακόμη και ξενόγλωσση, πού νά μήν προσληφθή εις τούς τότε θιάσους. Καί ήταν πράγματι χαριτωμένα τὰ περίεργα έκείνα θεατρικά συγκροτήματα. Τό άπόγευμα ό ψάλλης πρωταγωνιστής τενόρος έψαλλε εις τήν εκκλησίαν ύμνους εις τήν Θεοτόκον και τήν νύκτα «Ήψαλλε έπίσης εις τό θέατρο ύμνους εις τήν «Εσθμη Χήρα». Καί ένθυμοίμαι ακόμη ότι κάποια δοκιμή του «Κόμητος του Λουζεμβούργου» ήγγόρθησε επί μίαν ώραν διότι ό κ. Κόμης ειχε «Προηγιασμένη». Κάποιος άλλος πάλι μάσαςος του κόρου δέν προσήλθε καθόλου εις μίαν δοκιμήν δικαιογογηθείς ότι ειχε πολλή δουλειά εις τήν Τράπεζα. Ήτο υπάλληλος του Ύποκαταστήματος τής Έθνικής Τραπεζής εις τόν Πειραιά. Διότι και έξ άλλων έπαγγελμάτων ώρμήθησαν πολλοί διά νά άνέλθουν εις τήν όπερετικόν σκηνήν.

Μέ αυτά λοιπόν τὰ παρβάλά συγκροτήματα άνεβιβάσθη—έναι άλήθεια νά θαυμάζη κανείς!—όλο τό Βιεννέζικο ρεπερτόριο. Εις τό μεταξό ό άείμνηστος Παπαϊωάννου ειχε ήδρύσει τό όπερετικόν του φυτώριον και εις ναι ό μόνος ό όποιος έσυστηματοποίησε και εκαθάρισε τό είδος από τὰ άνόμοια στοιχεία. Ή χαριτωμένη και τόσοσ προώρος εκλιπούσα άληγομόνητη Γερμανίς συμπίρπτα Έλσα Έγκελ πού τόσοσ πρόθυμα άφιέρωσε τή ζωή της εις τήν Έλληνικήν μουσικήν σκηνήν, έδωσε νέαν ώθησιν, νέαν χάριν και νέον σφρίγος εις τήν όπερέτταν, έμψυτεύσασα και έδω συστήματα και ίδιως χορούς τούς όποιους ειχεν εκμάθει εις Γερμανικούς και Βιεννέζικους θιάσους όπου τόσοσ έπιτυχώς ειργάζετο. Έτσι τό είδος συστηματοποιημένον πλέον, έχορις πρός τὰ έμπρός όπόντα τό 1914 ένεφανίσθη ή πρώτη έπίσημη και γνησίως Έλληνική όπερέττα «Πόλεμος έν Πόλεμω». Συνέβη της ό άείμνηστος και πανευρωπαϊκίς φήμης μουσουργός Σπύρος Σαμάρας και συγγραφέις του λιμπρέττου οι Γ. Τσοκόπουλος και Ή. Δελιακατερίνης. (άκολουθεί)

Το κείμενο αποτελεί μέρος του βιβλίου μου με τίτλο «Μουσική και Πολιτική» που κυκλοφορεί από τον εκδοτικό οίκο «Επίχρυσος».

Το κείμενο αποτελεί μέρος του βιβλίου μου με τίτλο «Μουσική και Πολιτική» που κυκλοφορεί από τον εκδοτικό οίκο «Επίχρυσος».

Το κείμενο αποτελεί μέρος του βιβλίου μου με τίτλο «Μουσική και Πολιτική» που κυκλοφορεί από τον εκδοτικό οίκο «Επίχρυσος».

Το κείμενο αποτελεί μέρος του βιβλίου μου με τίτλο «Μουσική και Πολιτική» που κυκλοφορεί από τον εκδοτικό οίκο «Επίχρυσος».

Το κείμενο αποτελεί μέρος του βιβλίου μου με τίτλο «Μουσική και Πολιτική» που κυκλοφορεί από τον εκδοτικό οίκο «Επίχρυσος».

Το κείμενο αποτελεί μέρος του βιβλίου μου με τίτλο «Μουσική και Πολιτική» που κυκλοφορεί από τον εκδοτικό οίκο «Επίχρυσος».

Το κείμενο αποτελεί μέρος του βιβλίου μου με τίτλο «Μουσική και Πολιτική» που κυκλοφορεί από τον εκδοτικό οίκο «Επίχρυσος».

Το κείμενο αποτελεί μέρος του βιβλίου μου με τίτλο «Μουσική και Πολιτική» που κυκλοφορεί από τον εκδοτικό οίκο «Επίχρυσος».

Το κείμενο αποτελεί μέρος του βιβλίου μου με τίτλο «Μουσική και Πολιτική» που κυκλοφορεί από τον εκδοτικό οίκο «Επίχρυσος».

Το κείμενο αποτελεί μέρος του βιβλίου μου με τίτλο «Μουσική και Πολιτική» που κυκλοφορεί από τον εκδοτικό οίκο «Επίχρυσος».

Το κείμενο αποτελεί μέρος του βιβλίου μου με τίτλο «Μουσική και Πολιτική» που κυκλοφορεί από τον εκδοτικό οίκο «Επίχρυσος».

Το κείμενο αποτελεί μέρος του βιβλίου μου με τίτλο «Μουσική και Πολιτική» που κυκλοφορεί από τον εκδοτικό οίκο «Επίχρυσος».

Το κείμενο αποτελεί μέρος του βιβλίου μου με τίτλο «Μουσική και Πολιτική» που κυκλοφορεί από τον εκδοτικό οίκο «Επίχρυσος».

Το κείμενο αποτελεί μέρος του βιβλίου μου με τίτλο «Μουσική και Πολιτική» που κυκλοφορεί από τον εκδοτικό οίκο «Επίχρυσος».

Το κείμενο αποτελεί μέρος του βιβλίου μου με τίτλο «Μουσική και Πολιτική» που κυκλοφορεί από τον εκδοτικό οίκο «Επίχρυσος».

Το κείμενο αποτελεί μέρος του βιβλίου μου με τίτλο «Μουσική και Πολιτική» που κυκλοφορεί από τον εκδοτικό οίκο «Επίχρυσος».

Το κείμενο αποτελεί μέρος του βιβλίου μου με τίτλο «Μουσική και Πολιτική» που κυκλοφορεί από τον εκδοτικό οίκο «Επίχρυσος».

Το κείμενο αποτελεί μέρος του βιβλίου μου με τίτλο «Μουσική και Πολιτική» που κυκλοφορεί από τον εκδοτικό οίκο «Επίχρυσος».

Το κείμενο αποτελεί μέρος του βιβλίου μου με τίτλο «Μουσική και Πολιτική» που κυκλοφορεί από τον εκδοτικό οίκο «Επίχρυσος».

Το κείμενο αποτελεί μέρος του βιβλίου μου με τίτλο «Μουσική και Πολιτική» που κυκλοφορεί από τον εκδοτικό οίκο «Επίχρυσος».

Το κείμενο αποτελεί μέρος του βιβλίου μου με τίτλο «Μουσική και Πολιτική» που κυκλοφορεί από τον εκδοτικό οίκο «Επίχρυσος».

Το κείμενο αποτελεί μέρος του βιβλίου μου με τίτλο «Μουσική και Πολιτική» που κυκλοφορεί από τον εκδοτικό οίκο «Επίχρυσος».